

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р. Десислава Любомирова Бошнакова,
доктор по политически науки, Нов български университет,
направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки
(научна специалност: политология, връзки с обществеността),
за дисертационния труд „Типологизация на международния видеообмен.
Изследване на социалните мрежи като източник на информация”,
представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор”
с кандидат Николай Валентинов Колев

Няма как изкушените от комуникацията да не си задават въпроси, свързани с промените, които технологиите доведоха в професията. От една страна те направиха достъпа до информация по-бърз и лесен, като в същото време дадоха възможност на всеки, който има достъп до интернет, да се превърне в източник, разпространител и коментатор на съдържание. В новата среда медиите трябва да се адаптират и да се конкурират на пазара на съдържание. И всичко това се случва на фона на мигновеното споделяне на съдържание от всяка точка на света. Истината е, че журналистиката и медиите са в силно променена и непозната за мнозина ситуация. В този ред на мисли, представената ми за рецензия дисертация е актуална, навременна и повече от необходима.

Още в самото начало на своя дисертационен труд докторант Николай Колев аргументира избора на темата. Този избор е тясно свързан с професионалния опит и научни интереси на кандидата, което е сериозна предпоставка за задълбоченост, практичност, актуалност и полезност. На с.9 е заявено, че “основният принос на този труд е типологизацията на източниците на телевизионно новинарско съдържание за международни новини”. Бих могла да се съглася, въпреки че така посочен основният принос е изключително скромно формулиран. Разбирам, че е трудно да говориш сам за себе си, но приносите на дисертационния труд далеч надхвърлят типологизацията. Дисертацията изхожда от типологизацията, но поставя редица сериозни и важни за медиите и журналистиката въпроси, търси отговори и дава насоки за по-адекватно медийно присъствие на един силно турбулентен пазар, какъвто е

пазарът на съръжание днес. Основният принос според мен е във включването на социалните медии и мрежи в полето на източниците на новинарско съдържание за международни новини, тяхното приложение, конкретизиране на уменията, нужни на съвременните журналисти за работа с тези източници, познаването на тяхната специфика, и професионалното отношение към тях. Не са единични случаите, в които като източник на съдържание телевизиите посочват “интернет”, което за запознатите е меко казано нелепо.

Уводът на дисертацията ясно дефинира изследователския проблем, обекта на изследването, задачите на изследването хипотезите в началото на работата, тезата и методите на изследването. Структурата е стегната, логична, прецизна и отговаря изцяло на високите критерии пред един дисертационен труд.

Още в първата глава ставя ясно, че според докторантът социалните медии имат място сред източниците на международни новини. Логичното начало е изследването на връзката между информация, комуникация и новини. Трудно мога да скрия пристрастността си към темата, тъй като тя бе в основата и на моята дисертацията. Изключително професионален и научен е подходът в частта 1.1.3 Новините като забавление. Докторантът е успял да запази обективността си и да не се изкуши да разгледа проблемът от една гледна точка и въпреки професионалната си ангажираност с медиа, не се притеснява да заяви, че “развитието е повече в посока на “теймънта”, отколкото на информационното съдържание” (с.34). Изкушена съм да си пожелаая развлечението да бъде поне на равно с информационното съдържание, но в желанието си да оцелея пазарно, традиционните медии логично налагат инфотеймънта, като професионалният подход би трябвало да застъпва с еднаква тежест двете – информация и забавление.

Във втората част на първа глава са разгледани източниците, които телевизионният журналист-международник използва в работата си. От аналитичното им представяне ясно личи, че докторантът е добре запознат с източниците както практически, така и теоретически.

В третата част на първа глава са обединени социалните медии и съдържанието, генерирано от потребителите. Не мога да скрия отново личните си професионални и изследователски интереси предимно в тази област. Новите медии, както ги наричаме, и потребители, които са активни в тях, представляват

сериозно поле за изследване не само от гледната точка на журналистиката и медиите. Според данни от изследвания, все по-голяма част от хората решават какво да купят, без да ползват официална информация от компаниите, а сред не малка част от населението на планетата ни, Facebook е водещ източник на информация. Докторантът аргументира прецизно избора на трите социални мрежи, които разглежда (с.70). Разбира се, те са представени кратко, и едновременно изчерпателно, без да се залива в ненужни данни, които не биха обогатили и не биха помогнали по пътя към постигането на основната цел.

Последната част на първа глава обобщава практическите възможности за търсене на съдържание през социалните мрежи пред съвременния журналист.

Както се изисква първата глава на дисертационния труд поставя основите, задава основните насоки, дефинира понятия и поле на изследователските търсения. От нея ясно личат високите критерии, които самият докторант е поставил пред себе си. Именно поради тези високи критерии, съм длъжна да обърна внимание на факта, че някои от частите в тази глава не са равни по тежест на другите:

- част четвърта на глава първа на практика е по-малко от две страници, което е несъпоставимо с обема на останалите три части
- 1.2.8 Социални медии, социални мрежи – е 5 реда, което не е достатъчно, за да бъде изведено като отделна подчаст.

И двата коментара по структурата на първа глава са по-скоро технически и по никакъв начин не могат да повлияят на прецизно свършената работа, по систематизиране и анализиране на източниците на международни новини в медиите днес.

Втора глава насочва вниманието към една нова за медиите роля на журналистиката – журналистиката като кураторство. Част първа на главата прави връзка между социалните мрежи и развитието на журналистиката, изследва превръщането на социалните мрежи в официален източник на новини и използването на съдържание от потребителите на Мрежата в новинарските емисии. В края (2.1.5) вниманието се фокусира върху верификацията на съдържанието, генерирано от потребителите. Тема, която е изключително наболяла и актуална, като се има предвид скоростта, с която ни заливат фалшивите новини. Представен е наръчник за верифициране на тези източници,

като много би ми се искало тази практика да се превърне в отличителна черта на достойните медии.

Логично във втората част се разглеждат проблемите и перспективите пред правото на автора при публикуване и ползване на съдържание. Самият факт, че новата правна рамка на авторското право в ЕС е в процес на обсъждане, ни показва, че дигитализацията не просто направи достъпа до информация по-бърз и лесен, а постави нови въпроси за регулация, създаде нови права и постави потребителите и създателите на информация в среда, чиято правна регулация тепърва ще отговаря на новите условия. Дипломантът отделя внимание на криейтив комънс, чийто принципи и философия съвременните автори на съдържание трябва да апознават от една страна, заради създаването от тях съдържание, и от друга страна, заради ползването на съдържание на други автори. Актуалността на темата е повече от очевидна, като имаме предвид един от последните случаи за нарушаване на правата, регламентирани чрез криейтив комънс от автора на шрифта, използван за изписване на името на откритото тенис турнира “София опън”. Самият създател на шрифта казва, че “го публикува, под лиценз Creative Commons, като позволява ползването му безплатно само с некомерсиална цел”. Случаят се разреши и въпреки че не беше казано изрично, в основата лежи най-вече непознаване на условията, които този лиценз предоставя. Което обуславя критичната необходимост не само от медийна грамотност, но и от “култура на легалност”. Именно на тези две важни теми, е посветена третата част от втора глава.

Третата глава на дисертацията представя резултатите от две изследвания, проведени специално за нуждите на изследваната теза: анализ на съдържанието на международни новини в БиТиВи в периода 01.2014-08.2014, и резултати от анкета, проведена сред международни редакториот 42 телевизии от 40 държави (с.157). Не мога да скрия всеобхватността на мащаба и на двете изследвания. Прецизността към детайла и факта, която трябва да бъде присъща черта на професионалистите в медиите, личи от представянето на методологията и на двете изследвания. Визуалното представяне на данните от анализа на съдържанието, най-вече “Диаграма 1” и “Графика 5” показва, че дипломантът не само говори за социални медии и мрежи, но познава и използва техния език на представяне на данни – инфографики и облак от думи. Огромното количество текстове, които представляват изходната точка за анализа на съдържанието (23

657) наистина е впечатляващ, по отношение на работата по обработката им. Данните показват, че за изследвания период от осем месеца на зададените критерии отговарят 161 текста, които са с източник социални медии. От данните в “Графика 2” ясно личи, че навлизането на социалните медии и гражданската журналистика все още не могат да изместят информационните агенции като основен източник на международни новини в изследваната медия, а и не само в нея, като трябва да направят уточнението, че прехвърлянето на извода към останалите медии е мой, а докторантът не си позволява на надхвърля конкретиката на анализа си и да прави подобни обобщения. Професионалният подход към анализа на данните води до признаване на разминаване между резултати и данни, което прави чест. Логичен за запознатите е фактът, че по отношение на източник на новини платформата за микроблогинг Twitter изпреварва най-популярната социална мрежа Facebook. Ако направим изследването днес, изхождайки от факта, че американският президент Доналд Тръмп, използва Twitter като основен канал за споделяне на информация, сигурно мястото на платформата ще бъде отново водещо. Анализът на резултатите е съпоставен със събитията, които са се случили в съответния период, а това прави данните още по-важни и полезни не само за учени, но и за практики, които искат да продават съдържание в един все по-забързан и конкурентен пазар. Изключително полезни са двете графики (с.151 и с.152), които нагледно показват връзки и зависимости на получените резултати.

Принципно само анализът на съдържанието би бил достатъчен като изследователска част в дисертацията на Николай Колев. Но сериозният подход на докторанта го отвежда към второ изследване – анкета сред международни редактори. Така на практика той изследва на теория и на практика две страни, които участват в разглеждания от него проблем. Надявам се, резултатите от двете изследвания да съумеят да достигнат до медиите и журналистите, за да могат да видят къде са, какво трябва да научат и накъде да вървят. Като човек започнал влизането в света на комуникацията през международния отдел на БНТ, няма как тези изследвания да не бъдат любопитство, научен интерес и да не повдигат въпроси и полета за нови изследвания.

Педантичността към детайла на докторанта е видимо и от внушителния брой приложения, които съпътстват дисертацията. Обемът на целия труд е

внушителен – 506 страници, от които 193 е дисертацията, останалото са приложения.

Няма как да не бъде респектирана от качествата на дисертацията на Николай Колев. Няма как да не ми се прииска в наречените традиционни медии да работят повече професионалисти от неговия ранг. Защото единственото сигурно е, че медиите няма да спрат да се променят, както и средата, в която оперират няма да спре да се променя. И на всички ни е ясно, че ще оцелеят най-адаптивните.

На фона на високата оценка, която мога да дам на дисертацията, някои дребни технически пропуски, трябва да бъдат отбелязани, защото съм убедена, че тяхното изглаждане само би направило ползването на труда по-удобно за потребителите:

- Графика 6 вместо Графика 9 на с. 151
- Графика 8 вместо графика 18 на с. 170
- Има две графики 17 на с.165 и на с.169

Най-общо казано графиките, фигурите и диаграмите би трябвало да бъдат по-прецизно номерирани, за да отговарят на прецизността, с която е написана цялата дисертация.

В заключение, след задълбочения прочит на настоящата дисертация, мога открито да заява, че дисертационният труд „Типологизация на международния видеообмен. Изследване на социалните мрежи като източник на информация” на докторант Николай Колев притежава качествата на една сериозна научно-изследователска работа в област, която тепърва ще става все по-значима и важна както за научните среди, така и за практиката, поради което давам своята положителна оценка за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

23.03.2017 г.

Член на научното жури:

проф. д-р Десислава Бошнакова
Департамент “Масови комуникации”
Нов български университет